

מהר"ל – מנהגים, תפילת מוסף דיוה"כ

[יח] אמר מהר"י סג"ל שכ"ל ימיו¹ פליאה בעיניו מפני מה אנו מאריכין בפיוטים על שעיר הפנימי יותר מעל שעיר המשתלח, והלא הפנימי לא היה מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו, שנאמר וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל² (ויקרא טז, טז), ואותו עון לא נמצא האידנא דמקדש בעו"ה אינו³, ושעיר המשתלח הוא המכפר על כל עבירות שנא' והתודה עליו את כל עונות בני ישראל⁴ (שם, כא). ואמר מהר"י סג"ל דנראה לו לתרץ דכפרת המשתלח תלויה בשעיר הפנימי דאי לא נעשה עבודת פנימי כתיקנה היתה מעכבת כפרת המשתלח⁵, וכן איתא בהדיא בגמ' במס' יומא⁶. נמצא כל מה שמבקשים על הפנימי הרי הוא כדי להכשיר בו את המשתלח⁷. ועוד תירץ מהר"י סג"ל דקדושת המקדש לא נתבטלה עדיין דכתיב והנשאו פתחי עולם⁸ (תהילים כד, ז), ר"ל שקדושתן לעולם, ולפיכך נקרא בית עולמים, נמצא הנכנס עדיין⁹ בטומאה במזיד חייב כרת. ובני ח"ל מבקשים להתכפר על בני ארץ ישראל אם טמאו המקדש דכל ישראל ערבים זה לזה. וראיה דאומר כל אדם על חטא כסדרו אף אם ברור לו שלא עשה כמה עבירות הכלולים בו אלא מתפללין זה על זה. אומר בהפליחה מלאכות התבנית¹⁰.

נחותי ימא – שיעורי רבי משה שפירא

קונטרס מועדים וענינים ט' בהערה

לח. א"ה: אחד מבאי השיעור הזכיר את אלה שעולים להר הבית, ורבינו השיב: מהר"ל מביא שבמנהגי אשכנז מזכירים ביום הכיפורים בפיוטים הרבה את השעיר הנעשה בפנים, ורק מיעוט מזער מדבר על שעיר המשתלח. ותמוה הדבר, דשעיר המשתלח מכפר על כל העבירות שבתורה, ושעיר הנעשה בפנים הוא רק על **טומאת מקדש** וקדשיו, ולמה מתמקדים בתפילת יום הכיפורים על דבר זה דוקא.

ויישב, ובתוספת ביאור, דכל עניין יוה"כ הוא טהרת הלב של ישראל, וזהו שורש הכפרה. ולכן, כל העבירות כולם יוה"כ מכפר, אבל יש עבירה אחת שהיא מתנגדת ליוה"כ בעצם וזה טומאת מקדש וקדשיו, שעבירה זו היא כנגד טומאת הלב של כלל ישראל, וכיון שיוה"כ מצריך טהרת הלב, העבירה העומדת כנגד יוה"כ היא טומאת מקדש וקדשיו. ולכן נתיחד קרבן ותפילה במיוחד על זה, כנגד הדבר המתנגד ליוה"כ בעצם שצריך לתקנו באופן מיוחד.